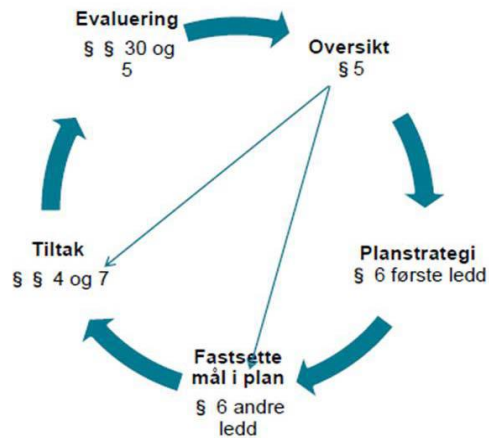

Kommunenes planlegging og tiltak for en aldrende befolkning

Foredrag på KBLs boligkonferanse i Tromsø 30. Mai 2018

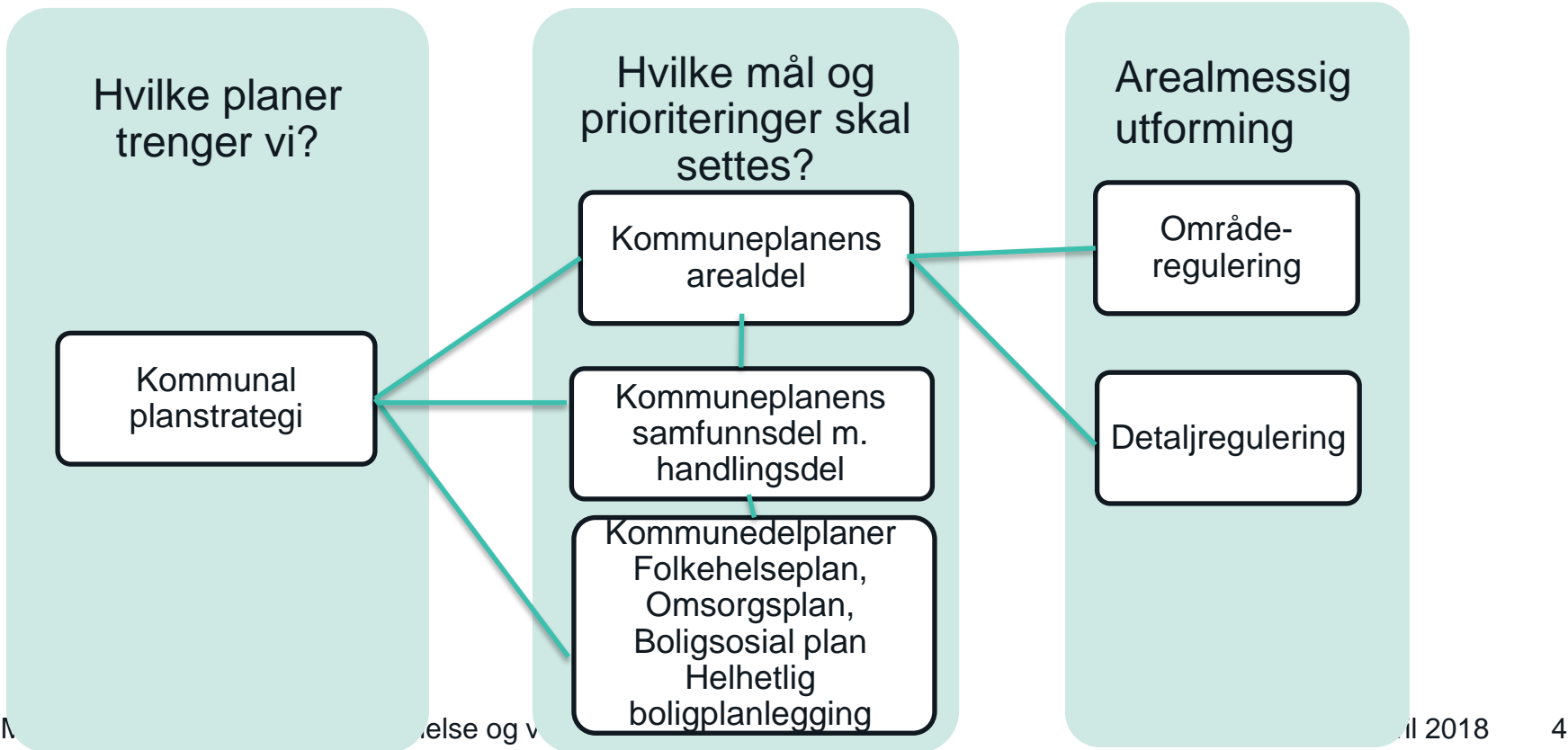
Aldrende samfunn, planlegging og folkehelse

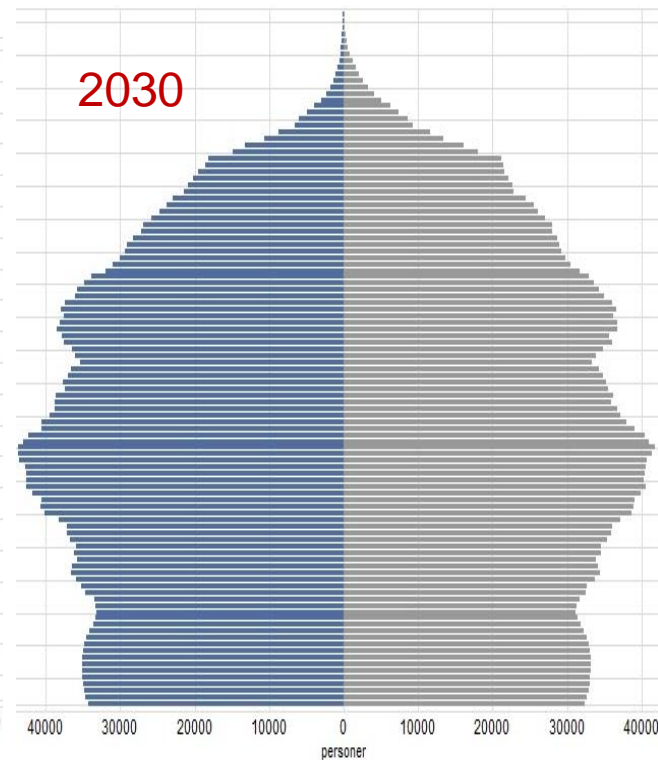
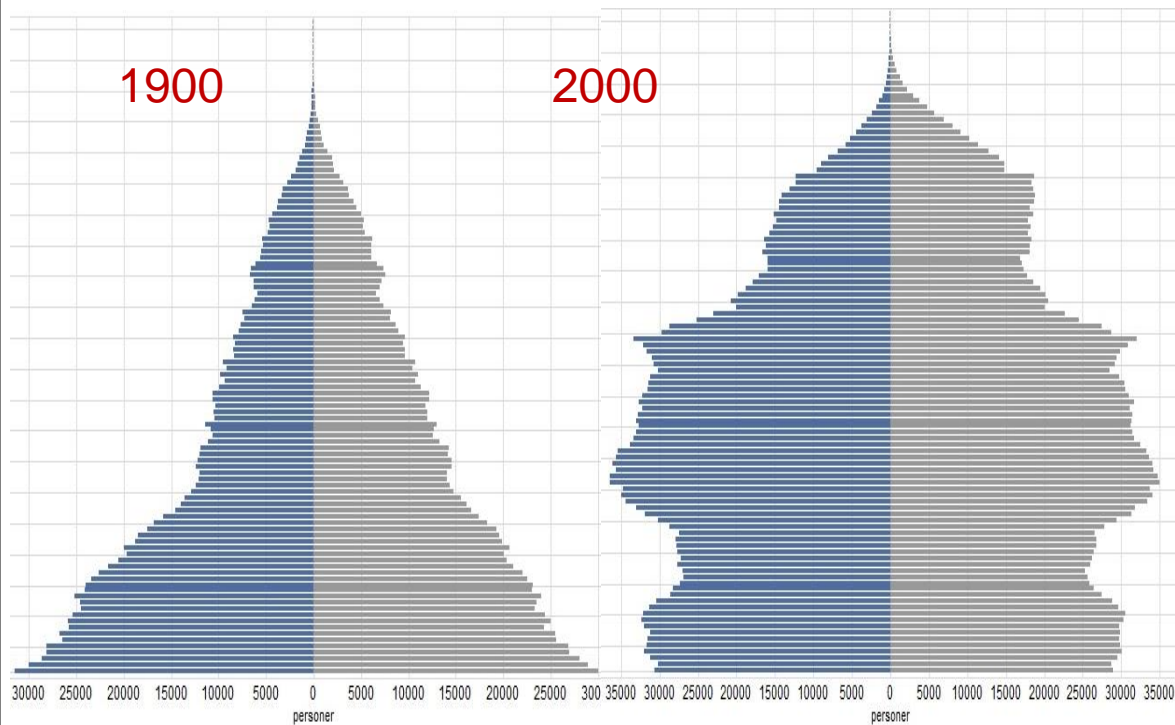
Folkehelse

- Folkehelse er befolkningens helsetilstand og fordeling av helse i befolkningen
- Folkehelsearbeid: samfunnets innsats for å påvirke faktorer som direkte eller indirekte fremmer befolkningens helse og trivsel; forebygger psykisk og somatisk sykdom, skade eller lidelse, eller som beskytter mot helsetrusler, samt arbeider for en jevnere fordeling av faktorer som direkte eller indirekte påvirker helsen

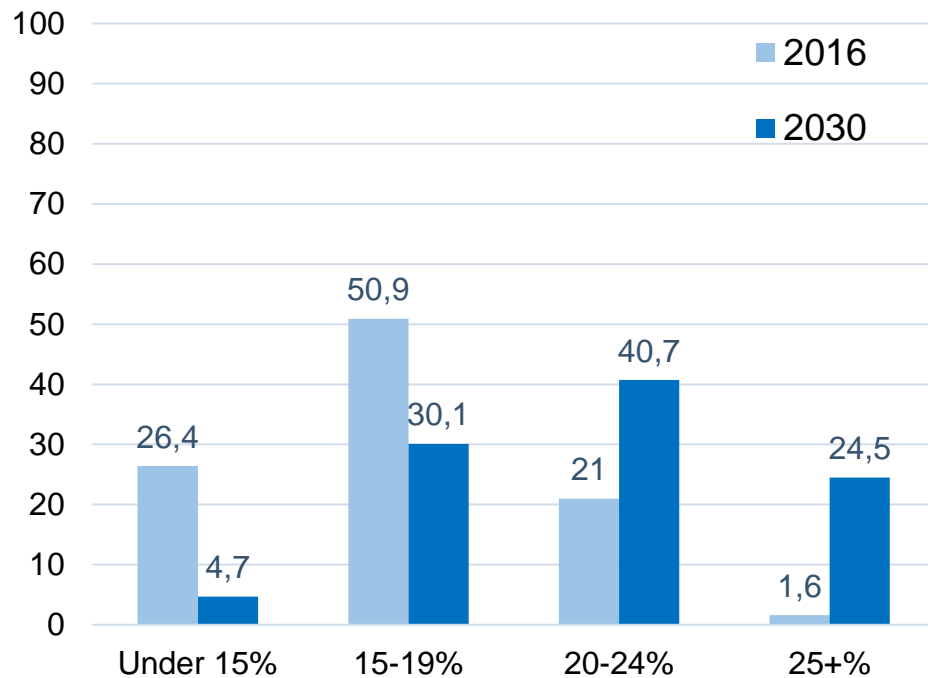
Plan- og bygningsloven (PBL)

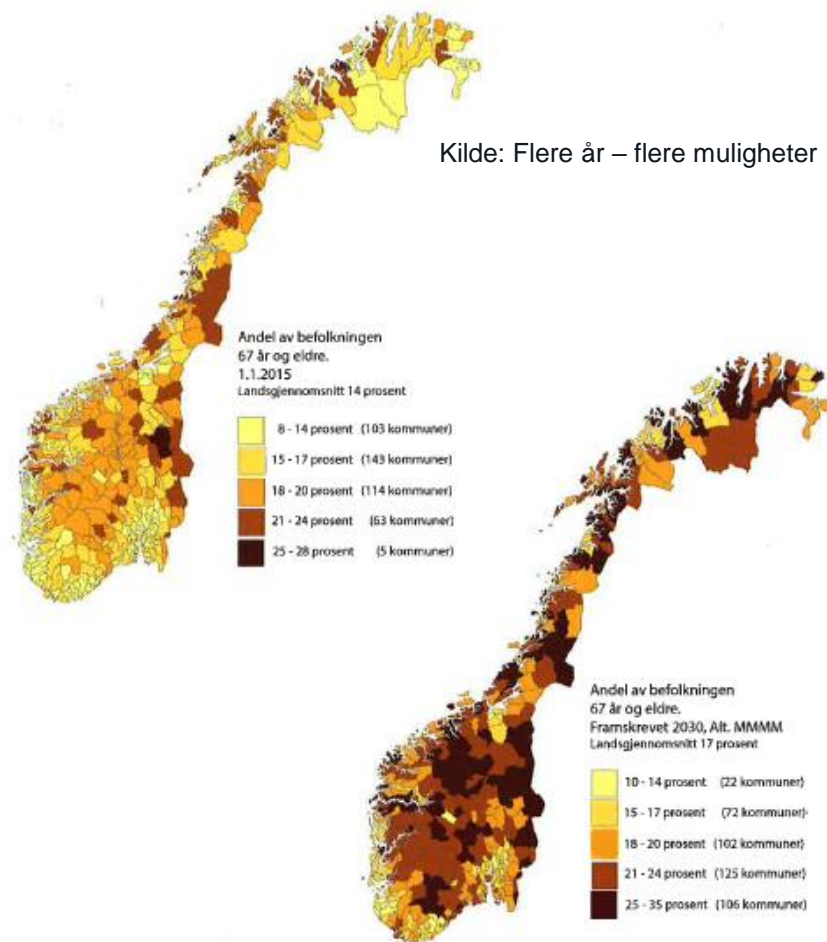
Utfordringen 1

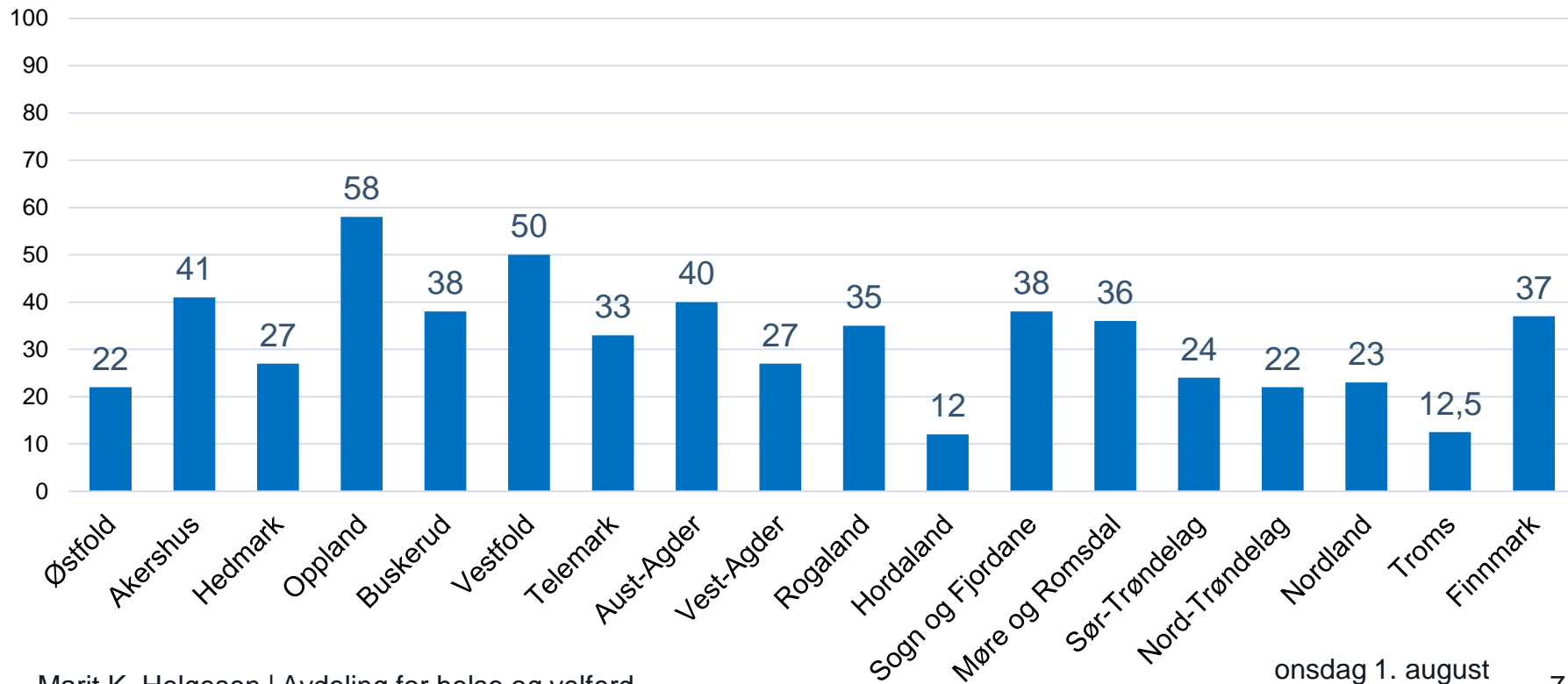
Utfordringen 2

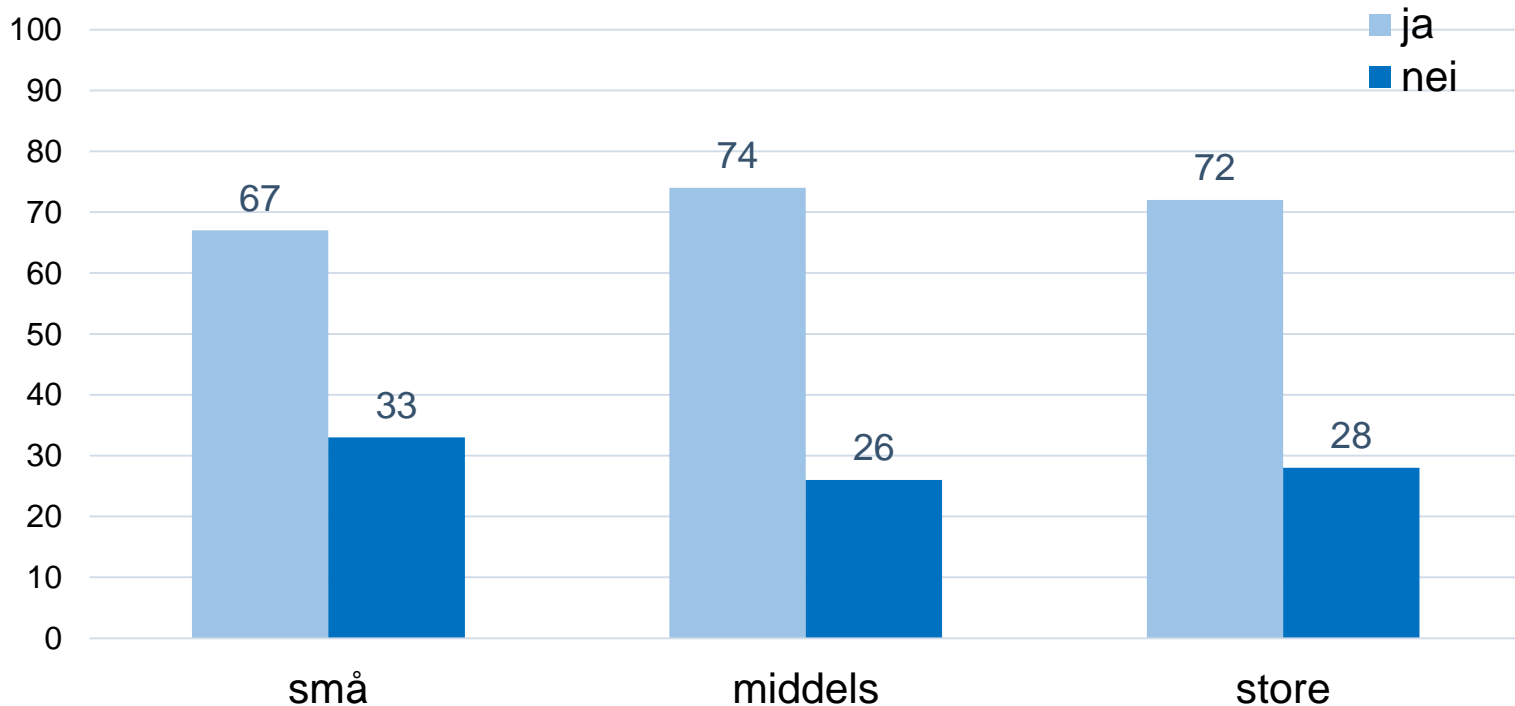
Marit K. Helgesen | Avdeling for helse og velferd

Svarprosent etter fylke

Oppeves aldringen av befolkningen som en hovedutfordring, etter kommunestørrelse (prosent)

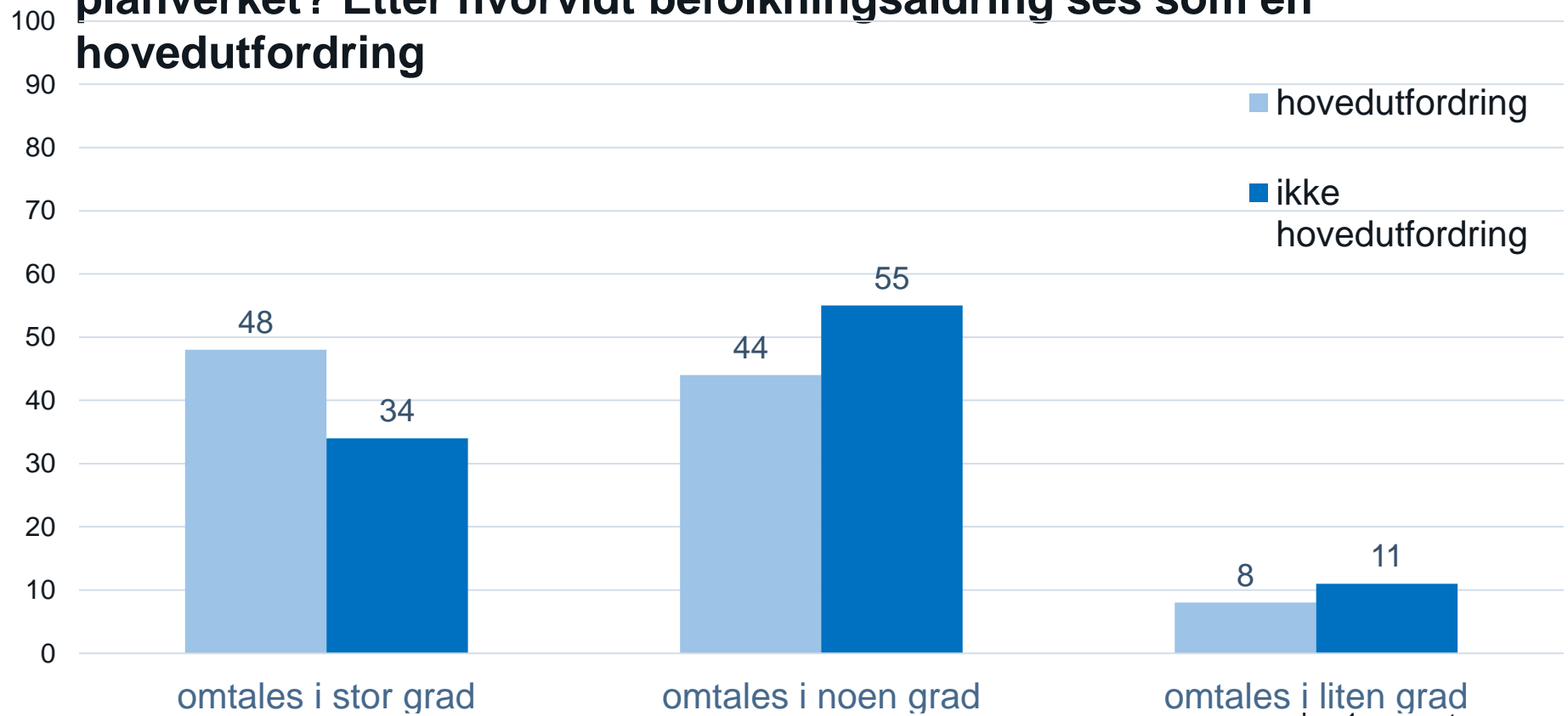
Befolkningsaldring definert som en hovedutfordring for helse og omsorg

Andelen hjelpetrengende eldre er høyere enn det kommunen har kapasitet av tilbud/tiltak til per i dag. Den økende andelen av [den eldre delen av] befolkning og at ungdommen reiser ut gjør eldreomsorgen ekstra utfordrende pga. at mange etter endt utdanning heller ikke vender hjem igjen

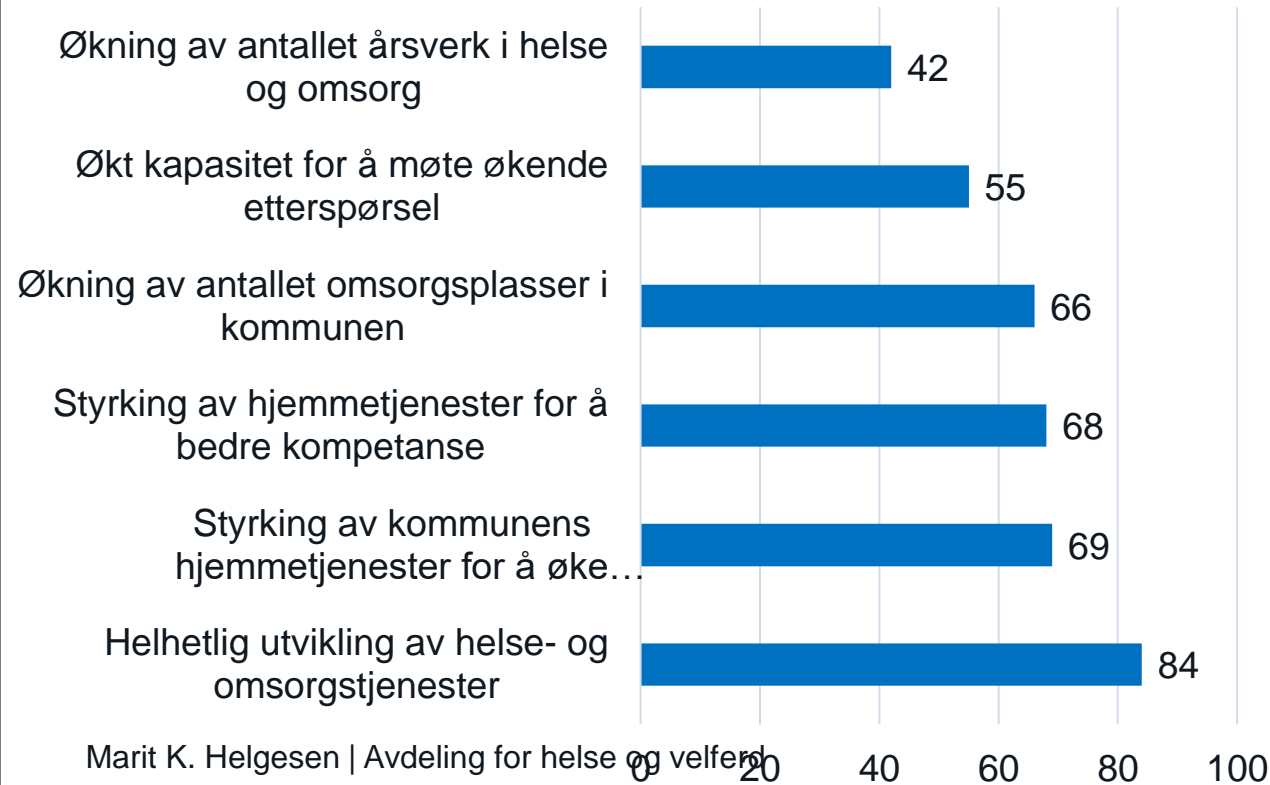
Vesentlig flere eldre over 80 år enn tilvekst av personer i yrkesaktiv alder medfører en viss rekrutteringsproblematikk. I tillegg er 50 prosent av befolkningen bosatt utenfor sentrumsnære områder, og av disse antas det at det er en vesentlig andel eldre, noe som medfører økt belastning spesielt til hjemmebasert omsorg

Omtales aldring av kommunens befolkning i det kommunale planverket? Etter hvorvidt befolkningsaldring ses som en hovedutfordring

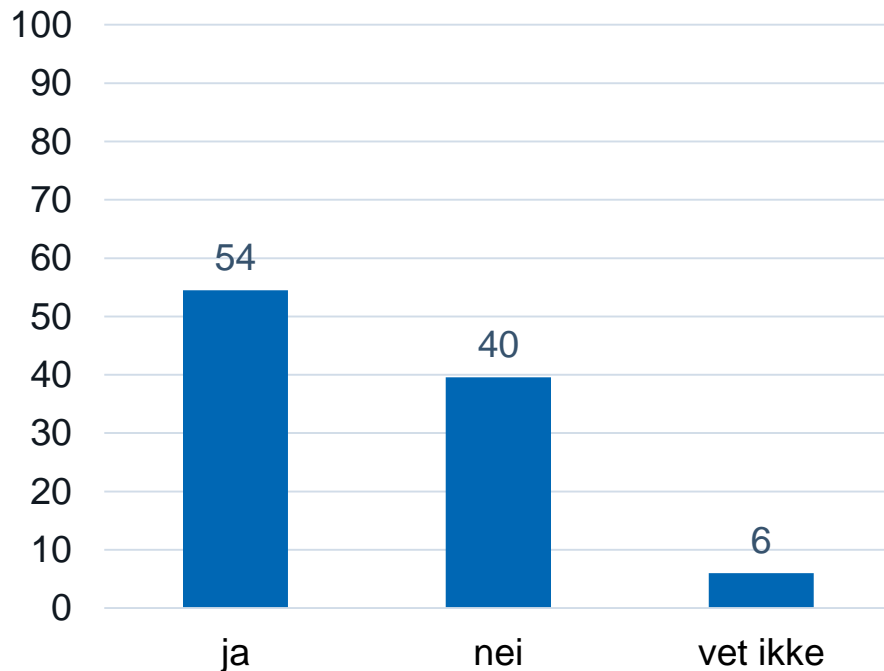
Omtaler det kommunale planverket følgende tiltak? Prosent som svarer ja

Det å ha tilstrekkelig med ressurser, bolig, omsorgsbolig, gode aktiviteter, implementering av velferdsteknologi

Vi tror at vi må utvikle helt nye boformer og ikke bygge flere sykehjem. Vi utarbeider en boligplan som omfatter alle typer boliger for alle grupper i befolkningen

Har kommunen innført hjemmebesøk til eldre med formål om å kartlegge boligen slik at de kan bo hjemme så lenge som mulig? (prosent)

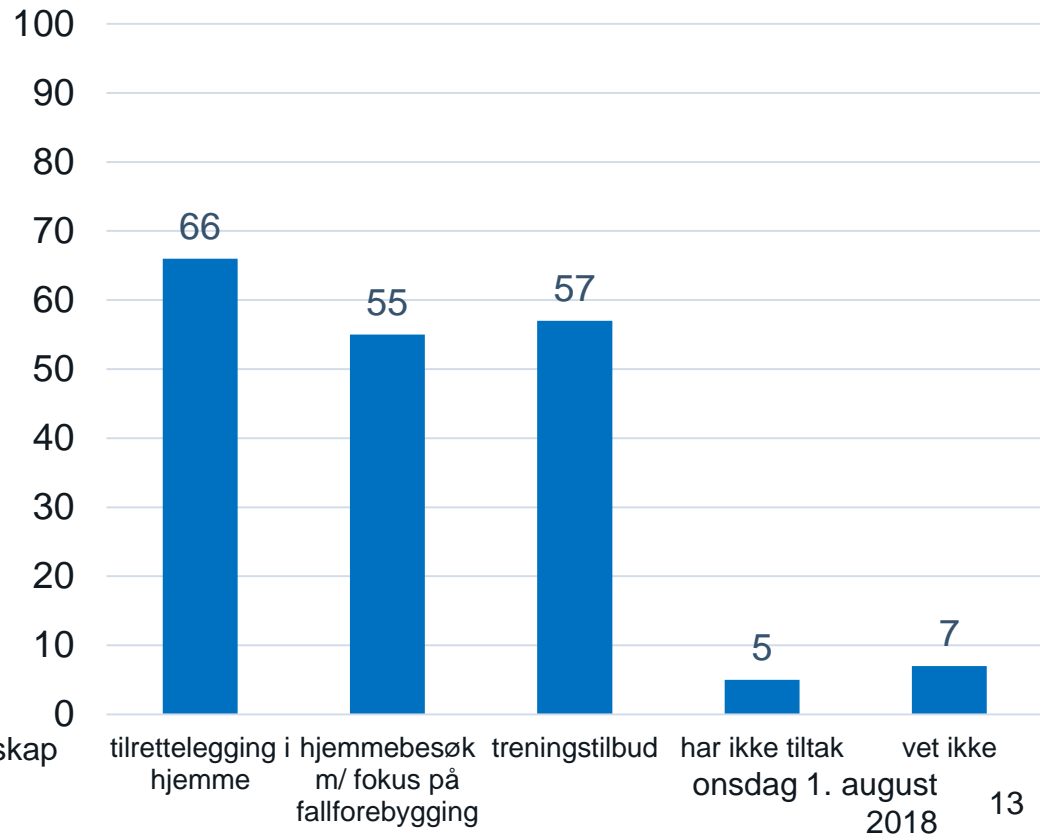
Vi har siden 2007 arbeidet faglig med omstilling i tjenestene, det er et paradigmeskifte. Vi skal snu fokus fra reparasjon til å finne ressurser hos folk. Vi har fokusert på folkehelseproblematikk. Også i tjenesteutvikling

Har kommunen følgende tiltak for å forebygge fall?

Prosent

Bilde: Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap
Marit K. Helgesen | Avdeling for helse og velferd

Eldre i det planfaglige

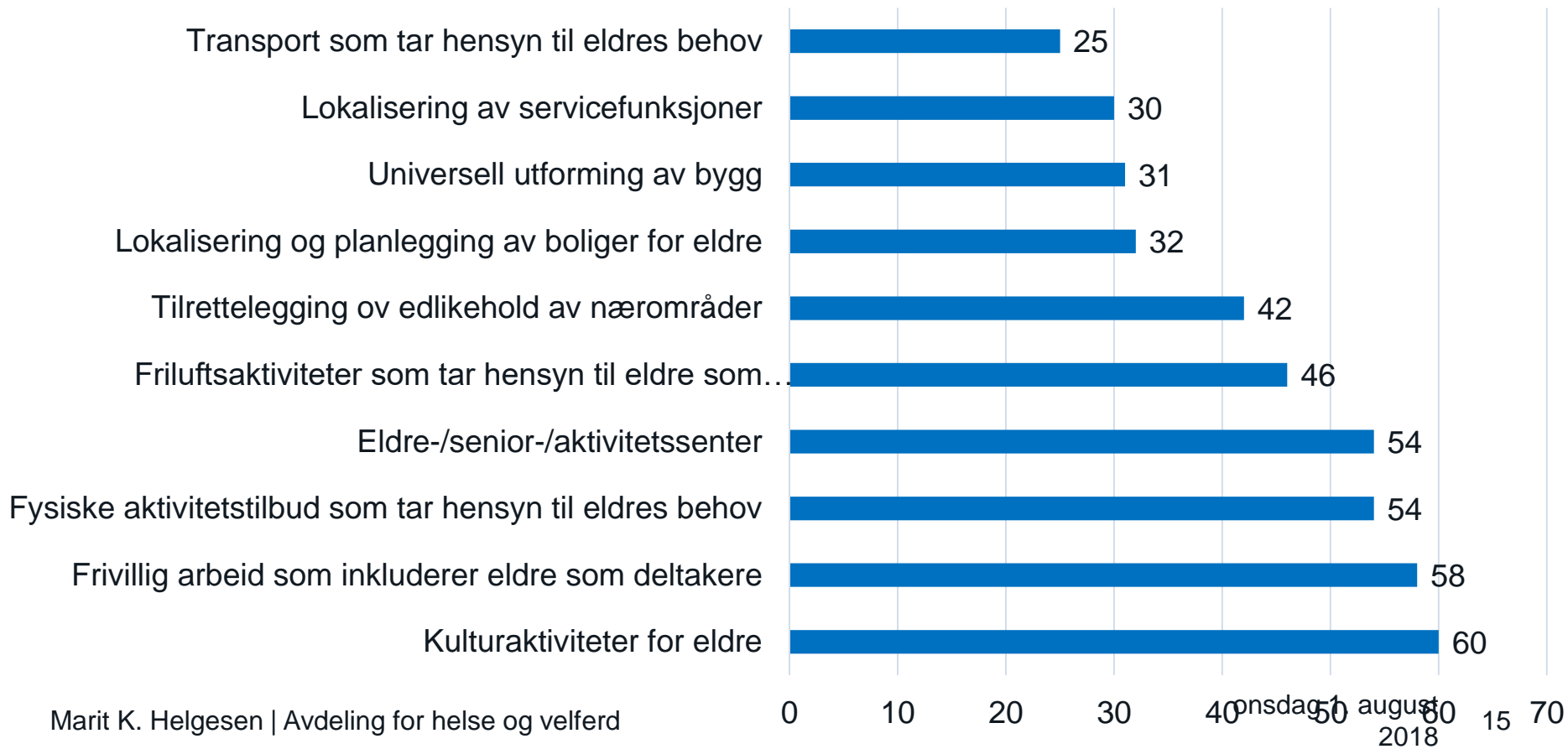
Planfaglig er det ikke nødvendig at eldre er et eget tema. Tenker man befolkningsrettet knyttet til de helsefremmende grepene som tas, er det ikke det. Vi tenker universell utforming i nærmiljøet som tilrettelagte turløyper, gode møteplasser på tvers av generasjoner. Vi tenker ikke eldre generelt eller at det er en aldrende befolkning

Andel kommuner som har iverksatt noen tiltak

Høgskolen i Østfold

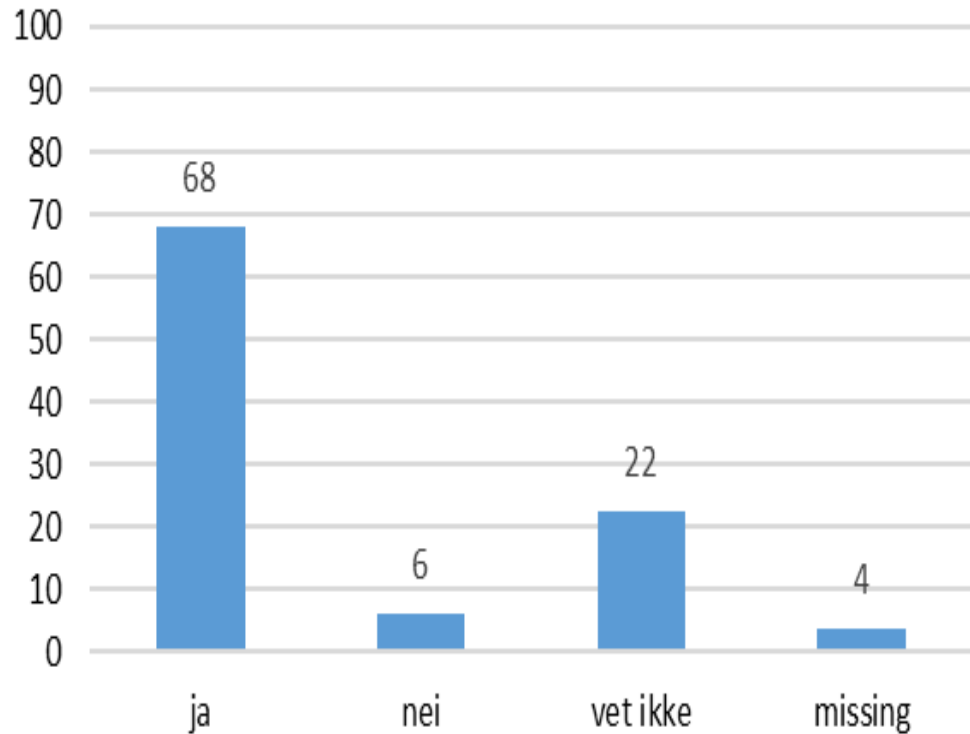
Framtidsvisjonen

Vi ønsker levende bomiljøer hvor du kan bo også med behov for tjenester tilsvarende en sykehjemsplass, samtidig som andre brukergrupper og helt vanlige familier bor [der]. Vi forsøker å finne nye måter å bruke husbankens virkemidler for å understøtte dette, og samarbeide med private utbyggere. Hvis vi lykkes vil kommunens investeringsbehov de nærmeste 10 årene reduseres med minst 50 prosent. Det vil ha stor betydning på låneopptak og fremtidige muligheter til å prioritere tjenester fremfor investeringer.

Informerer kommunen eldre innbyggere om muligheten for å søke tilskudd fra Husbanken til tilpasning av boligen?

Samarbeid med planavdelingen

Samarbeidet med planavdeling har blitt bedre de senere årene. Tidligere var det et skille mellom kommuneplan og tjenesteområdene og det var lite samhandling mellom dem. Siste to år skjedd en positiv utvikling. Tjenesteområdene er mer delaktige med samfunnsavdelingen og med i utviklingen av kommuneplan. Vi anser at det henger tett sammen. Jobber med ny kommuneplan i samfunnsavdeling, da er de ute på alle områder, tjenester som inngår i min ledergruppe. Da bidrar vi til det overordnede bildet, de spør oss om hva vi oppfatter som utfordringer og løsninger etc. Vi kjenner mer igjen det som står i kommuneplanen nå. De spør om utfordringsbilde og hvordan vi løser utfordringer.

Planavdelingens samarbeid

Eldre er ivaretatt gjennom det generelle rent planmessig. [Knyttet til] institusjoner er det tradisjonelt, de tenker ofte sykehjem. Ut fra et romprogram, laget vi noen kriterier som sier hvor vi plasserer nye sykehjem. De skal spres i byen, lokaliseres nært kollektivakser, dette med tanke på både ansatte og besøkende. Det skal være turveier og byliv i gangavstand, tilgang til fellesfunksjoner og møteplasser. Vi tenker ikke lenger at det skal være sykehjem i hver bydel, men at de skal lokaliseres sentralt.

Tradisjonelt perspektiv

Det å rekruttere personale til eldreomsorga på sikt. Det å ha nok kompetanse i kommunene til alle oppgaver som kommunene får ansvar for i samsvar med samhandlingsreformen

Økt behov for heldøgns plasser og økt behov for hjemmetjenester. Rekruttering av fagfolk med tilstrekkelige språkkunnskaper vil være enda mer utfordrende enn i dag. Tilpasse tjenestenivå etter behovet.

Utvidet perspektiv

Vi kan ikke videreføre tjenester på samme måte som vi gjorde for noen år siden. Vi må styrke det forebyggende arbeidet og tidlig innsats, styrke samskaping både på individ- og samfunnsnivå, dreie den faglige metodikken mot ressurser og mestring i større grad, samtidig som kompetansen på stadig mer kompliserte medisinske og psykiske tilstander må økes. Vi må tenke helt nytt hva gjelder boformer, og vi må ta i bruk velferds- og mestringsteknologi. Dette utfordrer alle sider ved tjenestene våre samtidig og krever stor omstilling for både innbyggere, ansatte, politisk ledelse og ansattrepresentanter.

Oppsummering

- Ved første øyekast ser det ut til at kommuner er lite forberedt på at befolkningen aldres – det omtales lite i planer
- Kommuner arbeider med befolkningsframskrivinger, får dermed et overblikk
- Politikk og tiltak rettet mot eldre skjer innenfor siloen helse og omsorg, også knyttet til bolig
- Tiltak for eldre er i liten grad en del av folkehelsepolitikken, i den grad det arbeides helsefremmende for eldre skjer det innenfor helse og omsorg
- Samarbeid mellom helse og omsorg og plan/teknisk er i startgrop
- Tenker mer variert knyttet til boligutbygging
- Planfaglig: eldre ikke spesiell gruppe – arbeider med universell utforming

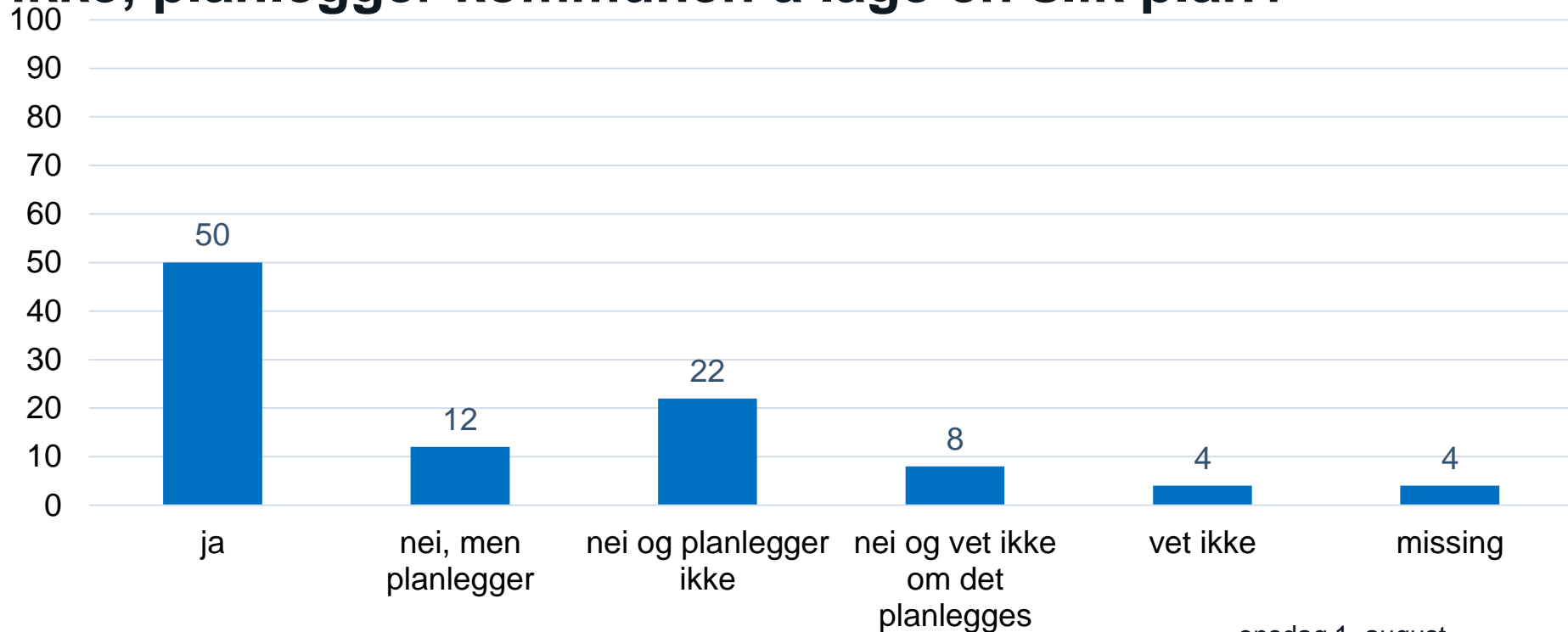
Rapport

NIBR-rapport 2017:16

Marit K. Helgesen (NIBR) og
Katharina Herlofson (NOVA)

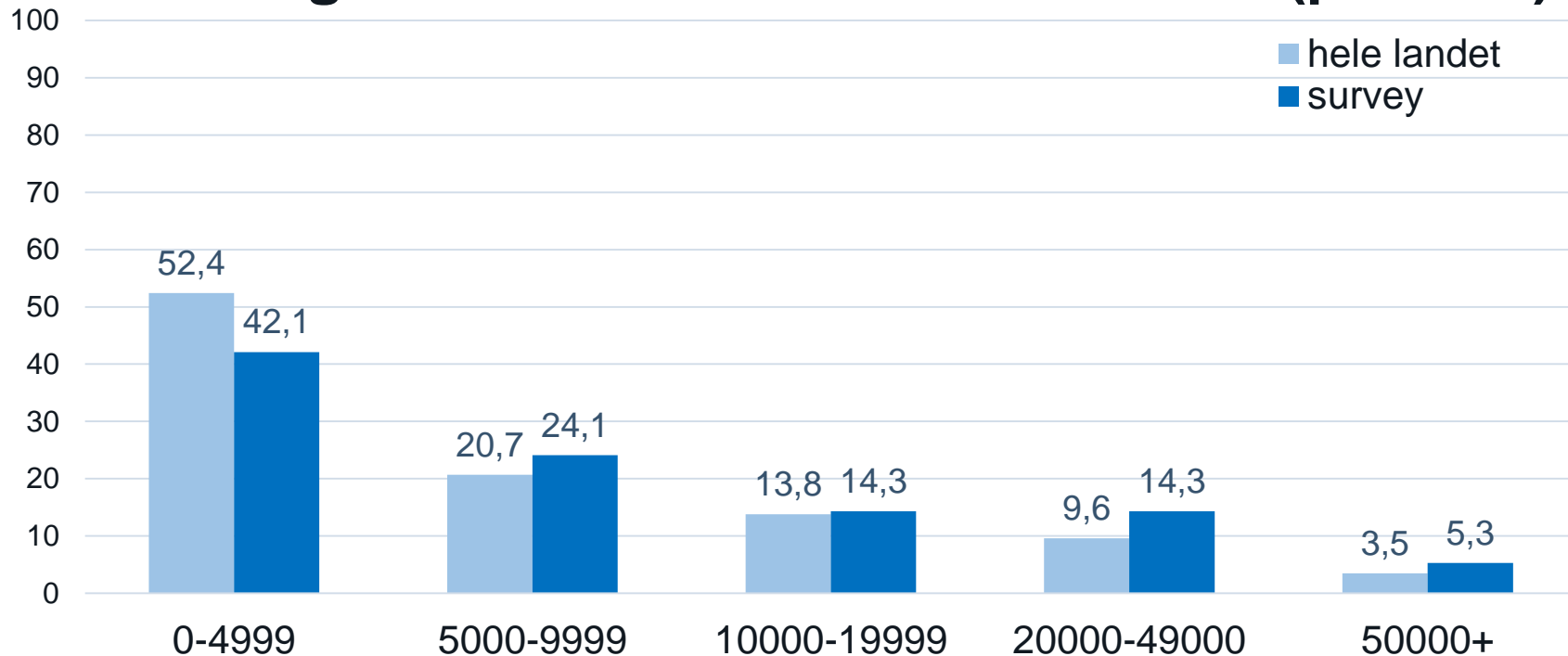

Har kommunen en kommunedelplan for folkehelse? Hvis ikke, planlegger kommunen å lage en slik plan?

Svarfordeling etter kommunestørrelse og sammenlignet med alle landets kommuner (prosent)

Svar etter andel eldre (67+) i 2030, sammenlignet med alle landets kommuner (prosent)

